

คุย นอกกรอบ

● สนิพร มฤคพิทักษ์/เรื่อง ●

ในแผนผังแนะนำ “ร้อยทวารบาล บ้านเทวาลัย” เจ็ม มฤคพิทักษ์ อดีตแอดดิวส์ดีปี 2519 บอกว่าตั้งใจจะทำสถานที่แห่งนี้ให้มีคุณลักษณะสามประการคือ 1) เป็นหอศิลป์จิตรกรรมไทย 2) เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา 3) เป็นตำนานประทับแห่งทวยเทพ

บานประตูของอาคาร 5 ชั้นแห่งนี้มีทั้งหมด 100 บาน นอกจากงานศิลปะบนบานประตูแล้ว ยังมีปรากฏบนหน้าต่าง โอบคานของบ้าน เป็นภาพเขียนสีแนวจิตรกรรมไทย งานแกะสลัก หรือลงรักปิดทอง ซึ่งเป็นรูปของเทพต่างๆ ส่วนงานอื่น อาทิ ชั้น 3 เป็นทำโยคะ รูปแกะสลักนูนสูง บริเวณโอบคานบ้าน ชั้น 4 เป็นนวดไทยโบราณ เขียนสีลงทอง และไม้แกะสลัก ทุกชิ้นเป็นงานทำมือจากช่างฝีมือกว่า

พระพิณเนศวรปางเสวยสุข

ร้อยทวารบาล บ้านเทวาลัย

ของ (สหาย) เจ็ม มฤคพิทักษ์

พระพิฆเนศสามเศียรปางประทานพร

50 คน นับถึงปัจจุบันเป็นเวลาว่า 10 ปีแล้ว

ขณะเดียวกันก็มีรูปแกะสลักพระพิฆเนศองค์ใหญ่ 2 องค์
ทุกครั้งทีไปจังหวัดเชียงใหม่ และมีโอกาสแวะไปเยี่ยมเยือนบ้าน
แห่งนี้ เข้ม จะชวนเราเดินชมความคืบหน้าและแนะนำผลงานชิ้น
ใหม่ ๆ ด้วยน้ำเสียงที่เปี่ยมสุข

แรก ๆ ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมคนเราจึงลุ่มหลงคลั่งไคล้ ทุ่มเทเงิน
และเวลาเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานนัก แต่นานวันเข้าเขายังไม่เปลี่ยนใจ
เป็นเราที่เริ่มสงสัยตัวเองว่าหรือสมอชิกเขาจะทำงานน้อยไป ?

หกปีก่อนชิ้นงานที่เห็น เป็นงานจิตรกรรมไทยเขียนลงบนบาน
ประตูขนาดใหญ่ กระทั่งสองปีให้หลังมีงานแกะสลักกระฉก และงาน
แกะสลักองค์พิฆเนศ

ชิ้นงานล่าสุดที่ภูมิใจนำเสนอคือ พระ
พิฆเนศสามเศียรปางประทานพร แกะสลัก
จากไม้ตะเคียนทอง ขนาดสูงเท่ากับตึก 3
ชั้น, กระฉกแกะสลักลายรูปครุฑขนาด
จำลองจากหีบพระธรรมลายรดน้ำสมัย
อยุธยา ซึ่งทำจากกระฉกขนาด 3.5 คูณ
4.5 เมตร หน้า 12 มิลลิเมตร น้ำหนัก
1.5 ตัน

“ช่างแกะแกะเต็มผืน ส่วนที่ลี้ลับที่สุด
เกือบ 1 เซนติเมตร ยามค่ำคืนสวย เป็นพิเศษ
เพราะมีไฟแต่งขอบกระฉก แสงไฟวิ่งไปในขอบ
กระฉกเห็นเป็นลายสามมิติ”

อื่นๆ อาทิ ภาพพระนารายณ์ทรง
บัลลังก์นาค จำลองจากวัดสุทัศน์เทพ
วราราม กรุงเทพฯ, ภาพลายรดน้ำ
จากตู้พระธรรมสมัยอยุธยา, ภาพ
พระอิศวรทรงโคบนบานประตู
และภาพหนุมานอมพลับพลา
จำลองจากจิตรกรรมระเบียง
ผนังวัดพระแก้ว เป็นต้น
โดยงานแต่ละชิ้นเขาศึกษา
ค้นคว้าด้วยตัวเอง พอได้
ภาพที่มั่นใจว่าลงตัวแล้ว จึง
ปรึกษากับศิลปินว่าหากสร้างงาน
ชิ้นดังกล่าวขึ้นมา จะใช้ได้ไหมกับตำแหน่งนั้นๆ

“เราเป็นผู้บริโภค ศิลปินเป็น
ผู้ผลิต แต่ทุกชิ้นงานเป็นไอเดียเรา
อยู่ในนั้น เรายังงานเขียนสี ลงรักปิด
ทอง แกะสลัก แกะกระฉก หล่อ
โลหะ ดุนลายโลหะ ประดิษฐ์หัวโขน
เฉพาะรายการหลังในบ้านมี 20
กว่าหัว เราสั่งทำ”

งานจำลองใหม่ทั้งหมดเป็น
งานยุคอยุธยาตอนปลาย และ
รัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยดู
ต้นแบบมาจากวัดดังๆ ในภาค
กลาง

“เฉพาะประตูไม้มีร้อยบาน
เป็นงานเขียนสีลงทอง 70 กว่า
บาน ขนาดเล็กสุดขนาด 2 คูณ 1
เมตร, ใหญ่สุด 3 เมตรเศษ คูณ
1.5 เมตร เป็นไม้สัก มะค่า ประตู
ตะเคียน มีเขียนสีลงทองและงาน

แกะสลักไม้ด้วย ปรากฏที่บ้านประตู คาน
บ้าน หน้าบัน หน้าจั่ว เป็นภาพแกะสลัก
นูนต่ำ นูนสูง ลอยตัว เป็นงานภาคกลาง
หมด ไม่มีสไตล์เหนือเลยทั้งที่อาคารนี้อยู่ใน
เชียงใหม่”

• ทำไมต้องมีรูปเทพจำนวนมาก ?

“เทพเหล่านี้ผู้คนรู้จักและศรัทธา เรา
ต้องการให้เทพที่มีประวัติความเป็นมา มา
ปรากฏที่บ้านหลังนี้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน
เช่น เขียนสี แกะนูนต่ำ ลอยตัว ความ
ที่มีเทพมาประทับในรูปแบบต่างๆ ตรงนี้มี

ลักษณะเป็นตำแหน่งเทพ จึงเป็น

ที่มาของร้อยทวารบาล บ้านเทวาลัย คือเป็นบ้านของเทพ”

ส่วนที่มีเกณฑ้อย่างไรในการเลือกภาพมาแกะสลัก
บนบานประตูคำตอบคือ 1) เป็นเทพองค์ที่ผู้คนรู้จักโดย
ส่วนใหญ่ เช่น แม่พระธรณี พระอิศวร พระอินทร์ พระ
พรหม 2) ดูจากชิ้นงานเอกที่ทำเรียบร้อยแล้ว มีบางส่วน
หาไม่ได้ก็จินตนาการขึ้นมาเอง อย่างพระอินทร์ที่ทรงช้าง
เอราวัณ พระอิศวรประทับบนหลังโค พระนารายณ์อยู่บน
บัลลังก์นาค เป็นต้น

ความตั้งใจในการรังสรรค์งานประตู
เทพ 100 ทวารบาล ขณะเสร็จแล้ว

86 บาน และเปิดให้ผู้สนใจเข้า

ชมฟรีตั้งปลายปีที่ผ่านมา

หลังกราบสักการะพระ

พิฆเนศสามเศียร ไอไลท์

อีกอย่างให้ผู้เข้าชมต้อง

ขอทดสอบด้วยตัวเองคือ

การขึ้นที่ระเบียงมุก

ชานพักบันได ซึ่งจุด

ดังกล่าวอยู่สูงระดับ

เดียวกับเสีรขอ

งองค์พิฆเนศ

“เวลาขึ้นตรง

นั้นรู้สึกขนลุก มี

อาการในร่างกาย

เหมือนกำลังรับ

สัญญาณอยู่ ที่เขา

ไม่พลาดกันเลยคือ

ปิดเปิดบานหน้าต่าง

คู่ (ใหญ่) ซึ่งมีเสียง

เหมือนช้างร้องทุก

ครั้ง “ไม่มีคู่มือฉบับนี้

หน้าต่างคู่มือจำลองภาพเทพ

จากวัดสุทัศน์ และวัดใหญ่

สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี

สำหรับทุนที่ใช้ทั้งหมดเป็นเงิน

ส่วนตัว ทุ่มลงไปในการสร้าง

6-7 ปีแล้ว ไม่ได้จัดเป็น

กิจจะลักษณะ มีเท่าไรทำไป ไม่มี

ก็ทำแต่น้อย เพื่อให้งานต่อเนื่อง งาน

อื่นๆ หยุคได้ แต่ต้องให้ศิลปิน

ทำงานต่อเนื่อง เพราะต้องการให้

ศิลปินอยู่ที่นี่

เข้ม มฤคพิทักษ์ กับภาพหนุมาน

เข้ม มฤคพิทักษ์

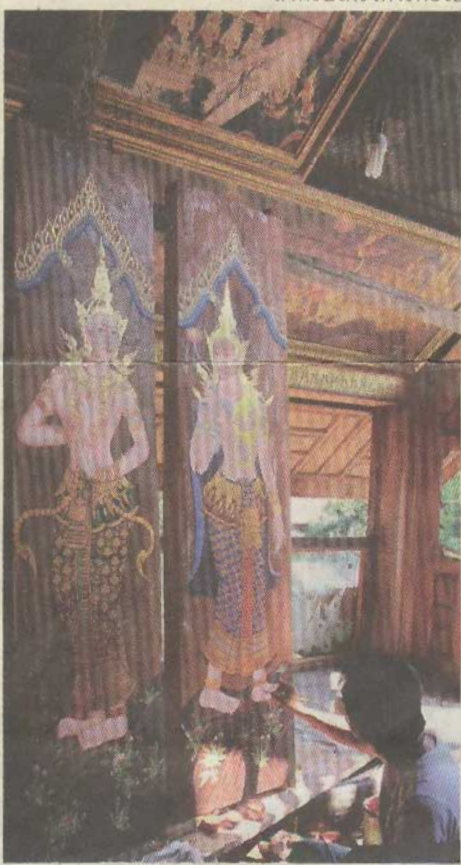

พินทุมกมลพลับพลาจำลองจากจิตรกรรมระเบียงผนังวัดพระแก้ว

● ไม่เสียตังเงิน?

“บบๆ ที่ลงไปค่อนข้างมาก ทำให้ไม่มีเงินเก็บ... สิ่งที่มีงั้นทำ คำหนักเทพหอศิลป์ ต้องการต่อ ยอดงานศิลปนบรรพบุรุษโบราณ 200-300 ปี เราอยากเก็บงานไว้ให้ ยืนยาวต่อไป เพราะของเดิมที่เราไป ตระเวนดูตามวัดต่างๆ มันสึกกร่อน เติมที่ แต่งงานใหม่นี้ยังอยู่ต่อไปอีก นาน หมายความว่าเราอนุรักษ์หรือ ต่อยอดงานที่ศิลปนโบราณทำ และ คิดเองบางส่วน คิดและออกแบบเอง แต่ทั้งหมดเป็นจิตรกรรมไทยภาค กลางล้วนๆ และที่ปรากฏคือเมื่อมี ผู้คนเข้ามาสักการะ มาชมงาน ก็มี สินค้าที่ระลึกขายได้ มีผลตอบแทน มาบำรุงขยายงานได้บ้าง ขณะนี้ มี คนเข้ามาเที่ยวบ้างแล้ว มีคนบอกว่า หากวันใดมีคนทั่วไปมาเชียงใหม่แล้ว รู้ว่ามีสถานที่แห่งนี้อยู่ตรงนี้ เหมือน เขารู้ว่าเชียงใหม่มีวัดร่องขุน...”

“ตั้งแต่เปิดมาสามปีได้สอง อย่าง คนมาสักการะพระพิฆเนศมี

แววดาบงบอกว่าปิติสุข เราไม่เคยคิดว่าจะมีความรู้สึกแบบนี้เกิดขึ้น เมื่อเรามีความสุข ความหวัง พลัง ก็สะท้อนมาถึงเรา เสีย รู้สึกว่าไม่เหนื่อย ท้อแท้ ทุกข์ เป็นสุขที่เขาสุขและเราสุขด้วย อีก อย่างคือเมื่อเขาเห็นงานศิลปะ ดินแดน มีสุนทรียะในการเดิน ชม เด็กหรือนักศึกษาบางคนถึงกับบอกว่าศิลปะไทยสวยเหลือเลิ ชนาคันเลยหรือ ทำไมหลงบ้าเกาหลี ญี่ปุ่น หรือตะวันตกอยู่ได้ บรรพบุรุษเราได้สร้างสรรค์ เราต้องภูมิใจในศิลปะจิตรกรรมไทย ทำให้เรารู้สึกว่ามาถูกทาง”

ความตั้งใจกับอาคารแห่งนี้คือ อยากให้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คนมาสักการะองค์พระพิฆเนศ และชื่นชมงานศิลปะ อยากให้ ผู้คนที่เข้ามาได้รับรู้ว่า แม้จะเป็นการก่อสร้างโดยส่วนตัว ทุกคน สามารถเข้ามาสักการะ ชื่นชมงานศิลปะได้อย่างสบายใจ สำหรับโครงการต่อไปคือการเปิดหลักสูตรศิลปะ เช่น การลงรัก

ปิดทอง การเขียนจิตรกรรมไทย การแกะสลักไม้ เคาะโลหะคุณลาย แกะกระฉก สอนผู้อยากเรียนโดยเฉพาะชาวต่างประเทศซึ่งไม่สามารถหาเรียนที่ไหนได้

“หลักสูตรอย่างต่ำ 10 วันเป็น อย่างต่ำ เราทำงานลงเนื้อไม้หมด วัสดุ เขียนงานแทนที่จะเป็นแคนวาส กระดาษ เราเตรียมไม้สักทองขนาดเอสี พอเขาเขียนเสร็จก็ถือกลับไปเป็นผลงาน... ค่าเรียนขั้นต่ำ 5 พันบาทถึง 3 หมื่นบาท ในหลักสูตร บางอย่างที่ต้องใช้วัสดุราคาแพง และเป็นวิชาที่หาเรียนที่ไหนไม่ได้ เช่น งานแกะสลักกระฉก วัสดุราคาแพง ไม่มีสอนทั่วไป ที่ไหน แต่ช่างแกะกระฉกมีอวางอันดับ หนึ่งอยู่กับเรา ทุกคนได้มาเรียนครั้งนี้ จะทำอาชีพ ใช้ฝึกสมาธิ หรือทำเป็นงานอดิเรกก็ได้”

ปัจจุบันมีคนแวะมาเยี่ยมชมบ้าง แล้ว ส่วนใหญ่เป็นคนไทยมาแบบปากต่อปาก ชาวต่างชาติบางส่วน ทั้งนี้มีตัวอย่าง ช่างงานทำเป็นบ้านพักอยู่ด้านขวามือของ ประตูโดยสารขาออก สนามบินเชียงใหม่ (สอบถามโทร.08-9433-5380)

‘เราเป็นหอศิลปจิตรกรรมไทย’

เข้ม มฤคพิทักษ์ เป็นคนอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เรียนจบปริญญาตรีด้านรัฐศาสตร์ และปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยส่วนตัวเขาบอกว่าทำงาน ศิลปะไม่เป็นเลย แต่สามารถบอกได้ว่า งานชิ้นไหนงดงามหรือไม่

“สนใจงานศิลปะตั้งแต่สมัยเรียน ชั้นประถม เวลาหยุดพักเที่ยงมักไปนั่ง ดูช่างแกะสลักไม้สักบานประตูโบสถ์ที่ วัดประจำหมู่บ้าน พอโตเป็นผู้ใหญ่จึง อยากได้งานศิลปะที่เป็นไทยไว้ในบ้าน เช่น งานเขียนสี ลงรักปิดทอง งาน

แกะสลัก เน้นลายบนวัสดุไม้คุณภาพ เท่านั้น เช่น ไม้สัก มะค่า ตะเคียน” อดีตสหยาวยรายนี้บอกว่าเขาไม่ชอบ รื่องานศิลปะเป็นชิ้นๆ แล้วนำมาจัดวางไว้ในบ้าน เหตุผลคือไม่มีเงินพอ และไม่ชอบชิ้นงานโดดๆ

“ผมชอบให้งานทุกชิ้น... มี ปฏิสัมพันธ์ โยงใยกัน มีเรื่องราวที่ มา ที่ไป มีทั้งสุนทรียะ ความงดงาม และ ความรู้ เพราะเป็นภูมิปัญญา เป็น ประวัติศาสตร์ ต้องเดินดูอย่างน้อยครึ่ง วันถึงจะสะใจ ต้องมาซ้ำอีกสักห้าครั้ง ถึงจะโอเค”

เพื่อนๆ แอดติวิสต์ด้วยกันว่า อย่างไรบ้าง?

“เพื่อนรู้ว่าภูมิหลังเราไม่ใช่แบบ นี้ เป็นนักต่อสู้ นักเคลื่อนไหว คิดแบบ มีเหตุผล เป็นวิทยาศาสตร์ เขาว่าเรา เป็นคนสร้างงาน ลุ่มหลงคลั่งไคล้งาน ศิลปะ ไม่ใช่ขี้มกมาย และเขาเห็นว่าเรา กำลังทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อ บ้านเมืองในแง่ภูมิศิลปวัฒนธรรม เราไม่ได้ถึงขนาดลงลึกไปสู่การทำ พิธีกรรม หรือเป็นเจ้าของสำนัก เราไม่ ได้แสดงตัวในแนวนนี้ เราเป็นหอศิลป จิตรกรรมไทย”